

KORTE MEDEDELINGEN

De blauwborst, *Cyanosylvia svecica cyanecula* als imitator

Op 25 juni 1971 werd ik getroffen door het imitatie-repertoire van een zingende blauwborst in een rietveld aan de Nieuwe Merwede, in de Biesbosch.

Ik noteerde achtereenvolgens in 20 minuten: matkop, scholekster, koolmees, zanglijster, boerenzwaluw, bosrietzanger, ringmus, kneu en groenling. Al deze vogelsoorten met uitzondering van boerenzwaluw en scholekster broedden binnen een straal van 200 m rondom het territorium van mijn blauwborst en het is dus begrijpelijk dat ze in het repertoire van deze imitator voorkwamen. Maar scholeksters passerden er regelmatig en strijken er op de zandplaatjes neer. Boerenzwaluwen komen in het riet slapen en zijn dus ook „buren” van de blauwborst, die hij regelmatig hoort.

Opvallend was anderzijds het ontbreken van zangelementen van grote en kleine karekiet, snor en baardmannetje, die ook binnen gehoorsafstand van deze blauwborst nestelden en zongen. En zijn naaste buurman, een rietgors, werd evenmin geïmiteerd. Jac. P. Thijsse vermeldt de vaardigheid van de blauwborst als imitator in „Vogelzang” op pagina 52.

„The Handbook of British Birds” noemt de zang van deze soort „strongly imitative”.

- Mr. T. Lebre, *Populierenlaan 7, Middelburg*

Nederland is des winters Europa's dichtstbevolkte ganzenland

Met deze zinsnede begint J. A. Loterijman in Waddenbulletin 1971, nr. 5 zijn uitgebreide artikel over de ganzen van de Groningen noordkust en het Dollardgebied in de jaren 1968-1970.

Uitvoerig zijn de beschikbare gegevens per soort behandeld en van een vijftal soorten in grafieken samengevat. De belangrijkheid van de betreffende gebieden voor de ganzen die daar van begin oktober tot in april in grotere of kleinere aantallen doortrekken of overwinteren, wordt door een en ander duidelijk aangetoond. Hoewel sommige soor-

ten een merkbare teruggang vertonen zoals de rotgans aan de Groninger noordkust en de grauwe gans en de kolgans in het Dollardgebied, zijn er ook die een duidelijke toename te zien geven, b.v. de brandgans aan de Groninger noordkust en de rietgans in het Dollardgebied.

De gevolgen van de aantasting van het Waddengebied door allerlei maatregelen worden met zeer veel zorg in het oog gehouden.

Aan het slot van zijn artikel spreekt schrijver de minimale wens uit, dat de bestaande kweldergebieden tot natuurgebieden worden verklaard.

Indien het mogelijk zal zijn de huidige toestand te kunnen handhaven is er reeds veel bereikt en zal het in de toekomst wellicht tot het treffen van voorzieningen kunnen komen die een betere bescherming van de gebieden waarborgen.

H.J.L.

Verzoek om medewerking

Gaarne zou ik contact opnemen met personen die over gegevens beschikken betreffende flora, fauna en avifauna, alsmede natuurlijke gesteldheid in het veld van het Groot Eiland in Oostelijk Zeeuws-Vlaanderen.

Ook summiere gegevens zijn welkom, alsmede verwijzing naar personen die over gegevens kunnen beschikken.

Door tzt. alle „stukjes” aan elkaar te passen hoop ik een vrij goed overzicht te kunnen krijgen over dit voor OZVI. zo belangrijke gebied.

- M. Buijs, *Steensedijk 86, Hulst*

Scholekster broedde op plat dak

Bovenop een plat dak met grind van de garage Kronenburg, Mercedes Benz te Amstelveen, Amsterdamseweg 188, heeft een scholekster gebroed. Op 21 juni 1971 is (ten minste!) één pull. doodgevallen, ik schat een week oud. Volgens de eigenaar van de garage waren de oude vogels erg te keer gegaan en waren later verdwenen. De mededeling ontving ik van de heer J. J. de Bois, *Henr. Bosmanstraat 5 te Amsterdam.*

- H. J. Slijper, *Eemdijk 114, Post Spakenburg*

Melanistische bergeend

Op 25 maart namen mijn zuster en ik aan het Noorder strandmeer achter De Geul honderden bergeenden waar, die daar pas aangekomen moesten zijn, want de vorige dagen waren er lang niet zoveel. Zo'n groot aantal heb ik daar trouwens nog nooit gezien. Aan de noordzijde van het meer ontdekten wij tussen een troep van 40 à 50 bergeenden een exemplaar van afwijkende kleur. De snavel was hoornkleurig, de kop en nek zwart, de hals vooraan sneeuwwit tot aan de plek waar zich bij de gewone bergeend de oranje-bruine band bevindt. Hier begon bij de zwarte vogel het zwarte kleed. Poten vleeskleurig, leken iets lichter dan van de andere eenden. Ik geloof niet dat er een knobbel op de snavel was. De zwarte bergeend was volkomen opgenomen in de troep. Er was geen enkele aanduiding van afstoting te bespeuren.

Toen de troep bij onze nadering de lucht in ging bleek de zwarte een paar zeer fijn beige lijnen, smal en fraai over de rug in de lengte langs de vleugels (ook pikzwart) te hebben. De anaalstreek hebben wij niet kunnen zien, omdat de eenden steil omhoog vlogen.

De zwarte bergeend bleef ook heel ver op het meer, waar deze was neergestreken, een heel opvallende vogel door het fluweelachtige pikzwart. Het aantal bergeenden was de volgende dagen weer normaal en ook het zwarte exemplaar hebben we niet meer gezien. Wij zijn benieuwd of deze vogel daarna ook op andere plaatsen is gezien. Dr. G. A. Brouwer brachten wij telefonisch van de waarneming op de hoogte, waarbij hij meedeelde zelf eens een pikzwarte koolmees te hebben gezien.

- E. H. Dijt, Weverstraat 85, Dan Burg, Texel.

Stichting Natuur en Milieu

Vier landelijke organisaties op het gebied van natuurbehoud en milieubeheer hebben hun deskundigheid gebundeld in een nieuwe werkorganisatie, de Stichting Natuur en Milieu. In deze stichting werken samen: de Contact-Commissie voor Natuur- en Landschapsbescherming, de Nederlandse Vereniging tegen Water-, Bodem- en Luchtverontreiniging, de

Stichting Centrum Milieuzorg en de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten. De directeur van deze werkorganisatie voor natuurbehoud en milieubeheer is P. Nijhoff. Het kantoor is gevestigd op de Herengracht 540, Amsterdam 1002, tel. 020 - 24 62 12.

De stichting stelt zich ten doel de bevordering van natuurbehoud, landschapsbescherming en milieubeheer door als werkorganisatie op te treden voor de deelnemende organisaties. Zij tracht dit doel te bereiken door o.m. een kritische en constructieve beïnvloeding van het overheidsbeleid, begeleiding en coördinatie van door anderen ondernomen activiteiten en het mobiliseren van de publieke opinie.

Stichting Centrum Milieuzorg

Deze stichting, die zich bij de Stichting Natuur en Milieu aansluit, geeft voorlichting over diverse aspecten van de milieuverontreiniging en de mogelijkheden tot actieve milieuzorg. Het documentatie- en informatiecentrum beschikt over gegevens op dit gebied. Het is behulpzaam bij het organiseren van kadercursussen en bij de coördinatie van lokale en regionale activiteiten. De donateurs betalen min. f 15,— per jaar (postgiro 2101300) en ontvangen het blad „CMZ-mededelingen” gratis. Het geeft algemene korte informatie over activiteiten van regionale en plaatselijke werkgroepen, over zojuist verschenen literatuur en over ontwikkelingen op het gebied van de bestrijding van de milieuverontreiniging.

Bezoekerscentra van Natuurmonumenten

De drie bezoekerscentra van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten in Nederland, te weten „Corversbos”, Hilversum, „De Foeke”, Sint Jans klooster (O.) ten oosten van Vollenhove en „De Heurne”, Rheden (G.) mogen zich in een groeiende belangstelling verheugen. Een bijdrage tot de bekendheid van deze centra vormen de zojuist verschenen folders over deze centra. Geïnteresseerden raden wij aan de gewenste folder telefonisch (020 - 24 62 12) bij bovengenoemde vereniging aan te vragen.

Ook in Zweden worden oehoes uitgezet

In Zweden zijn ornithologen en jagers doende om de oehoe in gevangenschap te kweken en op geschikte plaatsen weer uit te zetten. (zie ook jaargang 18, pagina 313 en jaargang 20, pagina 99). Dit speciaal in die gebieden waar deze in recente tijden is uitgestorven door gif.

Vooraf nu de kwikzilver-dreiging in Zweden tot staan is gebracht hoopt men op goede resultaten. Sinds 1959 zijn in Zweden in gevangenschap 19 jonge oehoes gekweekt, waarvan er 16 zijn uitgezet. In 1972 hoopt men ongeveer 26 jonge vogels te kunnen fokken. Deze krijgen eerst een speciale jachtraining in aparte voliëres alvorens zij worden losgelaten. De Zweedse jagersvereniging stak 20.000 kronen in het project.

Aalscholver stikt in snoekbaars

Op 14 april 1972 vond Hans Blessing, een twaalfjarige jongen uit Bussum, in het Gooimeer ter hoogte van Naarden, een dode aalscholver met in zijn snavel een snoekbaars. De vogel was nog slap en fris. De aalscholver kwam terecht bij leden van de Gooise Vogelwerkgroep die contact opnamen met prof. dr. Voous

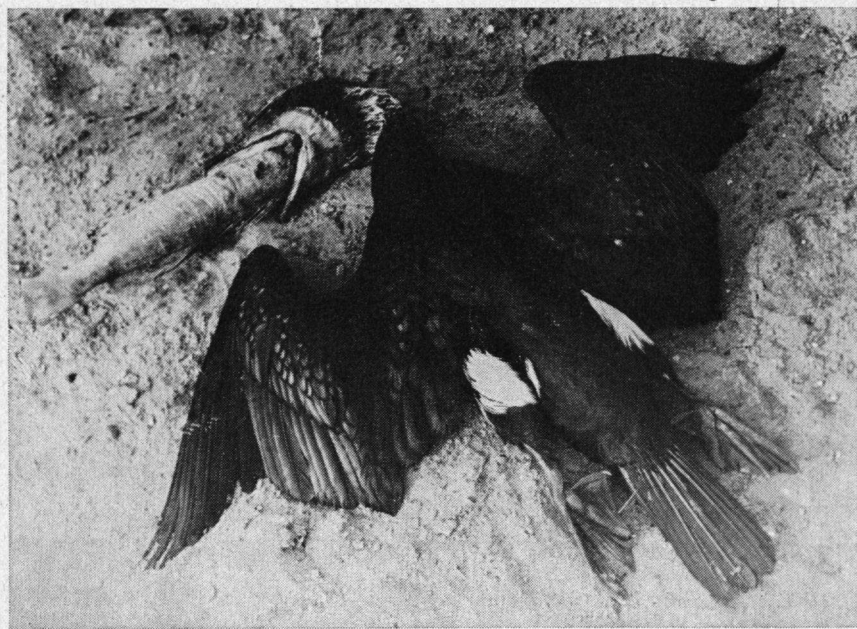
Deze onderzocht de vogel waarbij bleek dat het een adult mannetje betrof, in goede conditie. Stellig was de vogel afkomstig uit het Naardermeer.

Het onderzoek wees voorts uit dat de snoekbaars als prooidier voor de vogel abnormaal groot was: 45 cm, die net één pond woog, om precies te zijn 525 gram. De sectie bracht aan het licht dat één borstvinstekel van de vis de slokdarm van de vogel had opengescheurd en een deel van de stekel stak in het vlees van de vogelkop, waardoor voor- of achteruit van de vis niet meer mogelijk was geweest.

Prof. Voous verklaarde een verhandeling van dr. W. H. van Dobben te hebben geraadpleegd; deze heeft het voedsel van de aalscholver bestudeerd (1952). Dr. van Dobben stelt dat de aalscholver vaak snoekbaarzen vangt; de gemiddelde grootte van de vissen ligt rondom de 20 cm. Bij ca. 34 cm kan de snoekbaars voor de aalscholver een probleem gaan vormen en het nuttigen van snoekbaarzen die groter zijn dan ca. 36 cm is uitgesloten. Bijgaande foto toont aan dat deze stelling juist is.

Vermeldenswaard is nog dat de maag van de vogel een halfverteerde baars bevatte.

• K. ten Haken, Laarderweg 184, Bussum

Japans-Amerikaans verdrag ter bescherming van trekvogels

Op 4 maart hebben Japan en de Verenigde Staten een verdrag voor de bescherming van trekvogels ondertekend, dat officieel de „Conventie tussen de Regering van Japan en de Regering van de Verenigde Staten van Amerika voor de Bescherming van Trekvogels en met Uitsterving Bedreigde Vogels en hun Milieu” wordt genoemd.

De ondertekening, door de Japanse minister van Buitenlandse Zaken, de heer Takeo Foekoeda, en de Amerikaanse ambassadeur in Japan, de heer Armin H. Meyer, vond plaats op het ministerie van Buitenlandse Zaken te Tokio.

De voornaamste bepalingen van het verdrag zijn als volgt:

1. verbod van het vangen van 189 vogelsoorten (w.o. de plevier, de snip en de wilde zwaan en gans) die tussen Japan en de V.S. trekken en het rapen van hun eieren alsmede de verkoop, koop en ruil van produkten, die van deze vogels of hun eieren afkomstig zijn,
2. controle op de in- en uitvoer van vogelsoorten, die met uitsterving worden bedreigd, alsmede van de produkten die van dergelijke vogelsoorten afkomstig zijn,
3. bevordering van maatregelen tot het behoud en de verbetering van het milieu van beschermde vogelsoorten,
4. uitwisseling van gegevens en publicaties en het bevorderen van gemeenschappelijke researchprogramma's over de toestand en het behoud van beschermde vogels.

Krachtens het verdrag zullen Japan en de V.S. samenwerken bij het beheer, de bescherming en het voorkomen van het uitsterven van vogels die een zeer waardevolle natuurlijke hulpbron vormen voor wetenschappelijke en andere doeleinden.
Twee Trekroutes

Volgens een overzicht van de Afdeling Bescherming Levend Wild van het Japanse Bureau voor het Behoud van de Natuur, zijn er in Japan in totaal 424 soorten in het wild levende vogels, waarvan meer dan 80 % uit trekvogels bestaat. 189 soorten trekken tussen Japan en de V.S. Zij volgen hierbij twee routes, n.l.

de noordelijke van Alaska naar Japan via de Aleoeten, die wordt gebruikt door o.a. de rode steenloper, de Canadese gans en de pijlstaart en de route over het midden van de Stille Zuidzee via Hawaï, Midway en de Marshall eilanden, die o.a. door de kortstaartalbatros en de bonte stern wordt gebruikt.

In Japan worden 21 vogelsoorten met uitsterving bedreigd, waaronder de Japanse kraanvogel, de Japanse ooievaar, de Japanse kuifibis en het Japanse sneeuwhoen, terwijl in de V.S. 46 soorten met uitsterving worden bedreigd, waaronder de wilde kraanvogel en de Amerikaanse zeearend.

Ter uitvoering van de door het verdrag vereiste maatregel zal het Japanse Bureau voor het Milieu een wetsontwerp opstellen voor de bescherming van met uitsterving bedreigde vogels, dat nog aan het thans zittende parlement zal worden voorgelegd.

Er zullen maatregelen worden genomen voor de oprichting tijdens het begrotingsjaar 1971 van 18 posten om vogels in verschillende delen van het land te observeren voor een gedetailleerde ecologische studie van trekvogels en een onderzoek in te stellen naar wadden, die trekvogels als rustplaatsen gebruiken.

Het Japans-Amerikaanse verdrag is het eerste dergelijke verdrag, waarbij een Aziatisch land is betrokken.

Vale koolmezen

Op 30 maart en daarna op 2, 4, 8, 18, 21, 23 en 27 april 1972 werden in een tuin in Den Helder 2 koolmezen (paartje?) waargenomen met afwijkende kleuren. Alles wat bij de koolmees „geel” is, was bij deze mezen „grijs-achtig-wit”. Voor het overige waren het echte koolmezen, hoewel ze een wat schuwere indruk maakten.

- M. Franssen, Lupinestraat 16, Den Helder

De laatste tijd ontvangt de redactie regelmatig mededelingen over mezen met afwijkende kleuren. Het is wellicht zaak deze vermoedelijk geografische variaties wat beter te leren kennen. Iets voor de heren ringers?

Red.

Acties tegen eierverzamelaars in Zweden

De opening van de archieven van de eierverzamelaar die dank zij de scherpzinnigheid van een Zweedse boer in april 1971 kon worden ontmaskerd (Vogeljaar 19, blz. 650) heeft tot gevolg gehad dat vrijwel alle Zweedse eierverzamelaars aan de politie bekend raakten. Van de ruim twintig verzamelaars die door de politie werden verhoord, werden zeven personen schuldig bevonden en berecht. Drie kregen gevangenisstraffen van vier, vier en drie maanden en de overigen geldboeten. De bewuste verzamelaar waarover eerder werd bericht kreeg vier maanden maar ging in hoger beroep.

De gehele affaire, en vooral de gerechtelijke procedures kregen veel aandacht van de nieuwsmedia. Uitgebreid werd ingegaan op de methoden die de verzamelaars gebruikten en Vår Fågelvärd acht het bemoedigend dat door de vele, steeds voor vogelbescherming positief gerichte publiciteit, de publieke opinie m.b.t. de moeilijke positie van met name de stootvogels, gunstig werd beïnvloed. Bovendien was de actie tegen de eierverzamelaars zo grondig dat goede hoop bestaat dat de heren dusdanig zijn ontmoedigd dat met de liefhebberij wordt gestopt. Hoe groot de schade is die enkele personen kunnen aanrichten moge blijken uit de collecties die in beslag werden genomen en die tijdens de processen als bewijsmateriaal werden getoond. Van de rode wouw (in Zweden ca. 70 paar) werden door drie personen in totaal 38 eieren verzameld. Een van de heren presteerde het om in één jaar 11 legsels van de visarend te verzamelen; twee anderen bezaten 30 eieren van deze soort. Drie personen bezaten in totaal 35 eieren van de zeearend waarvan zeven legsels recent in Noorwegen waren verzameld. Dezelfde drie hadden in totaal 53 eieren van de giervalk en 42 van de slechtvalk, beide alom in Europa zeer zeldzaam. Twee verzamelaars presteerden het in vier jaar tijds 121 eieren van de torenvalk uit te halen en door in twee jaar in één district 23 eieren van de boomvalk te verzamelen werd de soort in dit gebied uitgeroeid. Grote aantallen legsels van haviken, smellekens, buizerden en andere soorten kwamen op tafel en van de oehoe, de

soort die de organisatie uiteindelijk noodlottig werd, werd door één persoon binnen enkele jaren 17 eieren verzameld. Nagenoeg alle soorten die in Zweden broeden moesten hun tol betalen, waaronder voor het land zeldzame soorten als roerdomp, dwergmeeuw, zwarte stern en wilde zwaan.

Excursies naar Zuid-Europa en een uitgebreid uitwisselingsprogramma via internationale contacten leverden legsels op van soorten als vale gier; aasgier, schreeuwend, slangenarend, arendbuiszard, balkansperwer, eleonora's valk, lepelaar, griel enz. De S(venska) O(rnitologiska) F(örening) heeft inmiddels aan de hand van het door haar verworven inzicht in de werkwijze van deze organisatie, contact opgenomen met haar zustervereniging in diverse Europese landen. Het is te hopen dat hierdoor aan de laakbare activiteiten van de eierverzamelaars paal en perk kan worden gesteld. Een uitgebreid verslag over deze gehele affaire staat in Vår Fågelvärd 1972-nr. 1. Een deel van het bovenstaande is hieraan ontleend.

• G. L. Ouweneel, Kilstraat 22, Maasdam

Eendensterfte in de Vecht

Vanaf midden augustus worden er dagelijks dode eenden aangetroffen door bewoners van de Vecht oevers tussen Loenen en Vreeland. De vogels vertonen verlamningsverschijnselen en ademhalingsmoeilijkheden. Men vermoedt dat clandestiene lozingen deze slachting aanbrengen. Onderzoek naar de juiste oorzaak is nog gaande.

A. B. Wigman overleden

Nog zo kort geleden bejubelden wij Albertus Bernard Wigman bij het bereiken van de 80-jarige leeftijd (jrg. 19, blz. 440). Op 10 augustus overleed op 81-jarige leeftijd A. B. Wigman en wij beseffen dat de grootste en belangrijkste natuurhistorische schrijver over de Veluwe ons is ontvallen. Ontelbare mensen heeft hij ontvankelijk gemaakt voor het natuurgenoet op onze zandgronden in het centrum van ons land. Voor zijn vele werk kunnen wij hem niet dankbaar genoeg zijn.

Wandelterreinen in Nederland

Alle leden van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten hebben de nieuwe uitgave van het handboek ontvangen. De laatste uitgave was ruim 8 jaar geleden verschenen. De indeling is gewijzigd en nu per provincie gerangschikt, terwijl het formaat wat gemakkelijker is gemaakt om mee te nemen. Ofschoon leden gevraagd wordt voor het ontvangen handboek met een „handboek-rijksdaalder” tegemoet te komen in de hoge kosten kan men een tweede exemplaar bestellen door storting van f 10,— (postgiro 9933 Ver. tot Behoud van Natuurmonumenten, Herengracht 540, Amsterdam) 336 pag. (1971).

Deel 2 is het „Handboek nationale parken en natuurreservaten in Europa”. Evenals het eerste deel rijkelijk geïllustreerd en overzichtelijk ingedeeld met een schat van interessante gegevens over onze Europese beschermde gebieden. Dit handboek is voor leden te bestellen voor de prijs van f 6,—, 224 pag. (1971).

Vogeljaar—Vogelfotoparade

Het succes van de Vogeljaar-Vogelfotoparade was vorig jaar wederom groter dan ooit tevoren. Daarom hopen wij ook nu weer in het december-nummer een aantal foto's af te kunnen drukken, die een indruk geven van hetgeen Nederlandse en Belgische vogelfotografen presteren. Inzendingen vóór 15 november a.s. aan H. J. Lichtenbeld, Valparaisodreef 47, Utrecht. Raadpleeg voor de voorwaarden nr. 5 (pag. 587) van de vorige jaargang of het volgende nummer dat waarschijnlijk vlak na het sluiten van de inzendingstermijn zal verschijnen.

Inzenders verzoeken wij vooral te vermelden of wij van de ingezonden foto's gebruik mogen maken indien zij niet voor een prijs in aanmerking mochten komen. Indien terugzending van de ingezonden foto's wordt verlangd moet een voorgeadresseerde enveloppe (met porto) voor terugzending bijgesloten worden.

Red.